

TOIMINTAKERTOMUS 2020 / SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Sosiaali- ja terveystalvet								
TULOSLASKELMA								
	TA2020	TA muutos	Muutettu TA	Toteuma	Tot %	Ylitys/alitus	TP2019	
Sosiaali- ja terveystalvet:								
TOIMINTATUOTOT								
Myyntituotot	2 495 914	0	2 495 914	2 156 099	86,4	339 815	2 032 356	
Maksutuotot	1 481 316	0	1 481 316	1 619 554	109,3	-138 238	1 686 238	
Tuet ja avustukset	67 000	0	67 000	30 046	44,8	36 954	62 872	
Vuokratuotot	3 500	0	3 500	2 446	69,9	1 054	3 530	
Muut toimintatuotot	3 000	0	3 000	5 972	199,1	-2 972	2 349	
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	4 050 730	0	4 050 730	3 814 117	94,2	236 613	3 787 345	
TOIMINTAKULUT								
Henkilöstökulut	-9 548 518	0	-9 548 518	-9 595 141	100,5	46 623	-9 582 412	
Palvelujen ostot	-21 497 811	0	-21 497 811	-21 772 783	101,3	274 972	-21 736 783	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-817 680	0	-817 680	-971 106	118,8	153 426	-872 660	
Avustukset	-3 013 080	0	-3 013 080	-2 800 797	93,0	-212 283	-2 677 529	
Vuokratulut	-761 317	0	-761 317	-828 283	108,8	66 966	-795 932	
Muut toimintakulut	-65 350	0	-65 350	-45 775	70,0	-19 575	-54 976	
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-35 703 756	0	-35 703 756	-36 013 885	100,9	310 129	-35 720 292	
TOIMINTAKATE	-31 653 026	0	-31 653 026	-32 199 768	101,7	546 742	-31 932 947	
Poistot ja arvonalentumiset	-76 236	0	-76 236	-193 272	253,5	117 036	-127 423	
Laskennalliset erät	-516 028	0	-516 028	-488 200	94,6	-27 828	-418 361	
TILIKAUDEN TULOS	-32 245 290	0	-32 245 290	-32 881 239	102,0	635 949	-32 478 731	

Sosiaali- ja terveystalvet						
KATERAPORTTI						
	TA	TA Muutos	Muutettu TA	Toteuma	Ylitys/ alitus	TOT
Sosiaali- ja terveystalvet						
Soten hallinto						
Toimintatuotot	6 400	0	6 400	6 212	188	97
Toimintakulut	-238 842	0	-238 842	-236 997	-1 845	99
TOIMINTAKATE	-232 442	0	-232 442	-230 784	-1 658	99
Poistot ja arvonalentumiset	-1 337	0	-1 337	-2 559	1 222	191
Laskennalliset erät	-516 028	0	-516 028	-4 115	-511 913	1
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-749 807	0	-749 807	-237 458	-512 349	32
Sosiaalityö						
Toimintatuotot	142 500	0	142 500	245 888	-103 388	173
Toimintakulut	-3 608 597	0	-3 608 597	-3 338 959	-269 638	93
TOIMINTAKATE	-3 466 097	0	-3 466 097	-3 093 071	-373 026	89
Poistot ja arvonalentumiset	-1 270	0	-1 270	-2 305	1 035	182
Laskennalliset erät	0	0	0	-75 069	75 069	0
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-3 467 367	0	-3 467 367	-3 170 445	-296 922	91
Vammaispalvelut						
Toimintatuotot	492 773	0	492 773	482 014	10 759	98
Toimintakulut	-4 980 990	0	-4 980 990	-5 352 561	371 571	107
TOIMINTAKATE	-4 488 217	0	-4 488 217	-4 870 547	382 330	109
Poistot ja arvonalentumiset	-293	0	-293	-2 750	2 457	939
Laskennalliset erät	0	0	0	-113 821	113 821	0
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-4 488 510	0	-4 488 510	-4 987 119	498 609	111
Vanhustyö						
Toimintatuotot	2 040 417	0	2 040 417	1 755 223	285 194	86
Toimintakulut	-7 905 745	-192 008	-8 097 753	-7 624 604	-473 149	94
TOIMINTAKATE	-5 865 328	-192 008	-6 057 336	-5 869 381	-187 955	97
Poistot ja arvonalentumiset	-23 319	0	-23 319	-45 662	22 343	196
Laskennalliset erät	0	0	0	-147 430	147 430	0
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-5 888 647	-192 008	-6 080 655	-6 062 474	-18 182	100
Sairaanhoito						
Toimintatuotot	547 140	0	547 140	609 008	-61 868	111
Toimintakulut	-3 623 758	0	-3 623 758	-4 023 670	399 912	111
TOIMINTAKATE	-3 076 618	0	-3 076 618	-3 414 662	338 044	111
Poistot ja arvonalentumiset	-32 992	0	-32 992	-69 413	36 421	210
Laskennalliset erät	0	0	0	-79 339	79 339	0
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-3 109 610	0	-3 109 610	-3 563 413	453 803	115
Neuvola						
Toimintatuotot	16 100	0	16 100	19 107	-3 007	119
Toimintakulut	-715 948	0	-715 948	-662 714	-53 234	93
TOIMINTAKATE	-699 848	0	-699 848	-643 607	-56 241	92
Poistot ja arvonalentumiset	-829	0	-829	-11 363	10 534	1 371
Laskennalliset erät	0	0	0	-13 586	13 586	0
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-700 677	0	-700 677	-668 557	-32 120	95
Suun terveydenhuolto						
Toimintatuotot	319 200	0	319 200	298 804	20 396	94
Toimintakulut	-996 423	0	-996 423	-1 026 458	30 035	103
TOIMINTAKATE	-677 223	0	-677 223	-727 654	50 431	107
Poistot ja arvonalentumiset	-10 879	0	-10 879	-33 627	22 748	309
Laskennalliset erät	0	0	0	-19 909	19 909	0
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-688 102	0	-688 102	-781 189	93 087	114
Terveystalvet						
Toimintatuotot	486 200	0	486 200	397 861	88 339	82
Toimintakulut	-2 423 258	192 008	-2 231 250	-2 004 227	-227 023	90
TOIMINTAKATE	-1 937 058	192 008	-1 745 050	-1 606 366	-138 684	92
Poistot ja arvonalentumiset	-5 317	0	-5 317	-25 592	20 275	481
Laskennalliset erät	0	0	0	-34 931	34 931	0
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-1 942 375	192 008	-1 750 367	-1 666 889	-83 478	95
Erikoissairaanhoito						
Toimintakulut	-11 210 195	0	-11 210 195	-11 743 695	533 500	105
TOIMINTAKATE	-11 210 195	0	-11 210 195	-11 743 695	533 500	105
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-11 210 195	0	-11 210 195	-11 743 695	533 500	105
Sosiaali- ja terveystalvet YHTEENSÄ						
Toimintatuotot	4 050 730	0	4 050 730	3 814 117	236 613	94
Toimintakulut	-35 703 756	0	-35 703 756	-36 013 885	310 129	101
TOIMINTAKATE	-31 653 026	0	-31 653 026	-32 199 768	546 742	102
Poistot ja arvonalentumiset	-76 236	0	-76 236	-193 272	117 036	254
Laskennalliset erät	-516 028	0	-516 028	-488 200	-27 828	95
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-32 245 290	0	-32 245 290	-32 881 239	635 949	102

Toimialajohtajan katsaus

Sosiaali- ja terveystalouden toimialan tehtävänä on taata kuntalaisille edellytykset saada tasavertaisesti laadukkaita taloudellisesti tuotettuja sosiaali- ja terveystalouksia. Sosiaali- ja terveystaloukset on vuonna 2020 pystytty hoitamaan pääsääntöisesti terveydenhuollon hoitotakuun ja sosiaalitoimen aikavelvoitteiden mukaisesti. Toteutuneesta Valviran ja aluehallintoviraston valvonnasta ja velvoitteista on suoriuduttu ilman huomautuksia.

Alkuvuoden 2020 toimintaan on vaikuttanut merkittävästi ennakkoon suunnitellut potilastietojärjestelmän uudistaminen Lifcaren sekä talous- ja henkilöstöhallinnon siirtyminen Monetrin tuottamaksi. Lisäksi toimintaan on vuoden 2020 aikana täysin ennakoimatta vaikuttanut maailmanlaajuinen covid-19 –viruksen aiheuttama epidemia, jonka vuoksi sosiaali- ja terveystalouksienkin toiminta sopeutettiin maaliskuussa poikkeusoloihin. Kesäkuukausien aikana epidemia lieventyi ja poikkeusolojen lainsäädäntö poistui käytöstä. Vaikka infektio-tilanne on kunnan alueella ollut lähes koko ajan rauhallinen, on sosiaali- ja terveydenhuollossa varauduttu koronaepidemiaan ja mukautettu toimintaa tavoitteena erityisesti riskiryhmien suojaaminen ja epidemian rajoittaminen. Samalla on kuitenkin myös turvattu välttämättömät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut.

Talous

Sosiaali- ja terveystalouksien vuoden 2020 talousarvio toteutui kokonaisuutena hallitusti liki vuoden loppuun saakka. Talouden kuukausiseuranta ja osavuositarkastukset osoittivat, että talouden ylitysvaara kohdistui palvelujen ostojen suurimpaan menoerään eli asiakaspalvelujen ostoihin, jotka olivat toteutuneet noin yhden prosenttiyksikön yli ajankohdan. Toisen vuosikolmanneksen loppuun tultaessa sosiaali- ja terveystalouksien vuoden 2020 kahdeksan kuukauden toimintakatteen käyttöprosentti oli 67, joka muodostui 52 % toimintatuottojen ja 66 % toimintakulujen toteumasta. Sosiaali- ja terveystalouksien vuoden 2020 toiminnan ja talouden toteumaa kuvasi kokonaisuutena edellisen vuoden kaltainen vakaampi toteuma vaikka toimintakulut olivat kasvaneet edellisen vuoden tasosta 388.477 euroa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintakulut olivat tammi-elokuun aikana toteutuneen kokonaisuudessa kuitenkin ajankohdan mukaisina. Toimintakuluja kehitystä pyrittiin edelleen ennakoimaan palvelutarpeen huolellisella arvioinnilla ja osuvalla kohdentamisella sekä ostopalvelujen järjestelyillä. Asiakaspalvelujen ostoissa on suuria, luonnollisiakin kuukausivaihteluita mm. palvelusulkujen ja asiakkaiden palvelutarpeen vaihtelujen mukaan, mutta vuoden 2020 kustannusten arviointia vaikeutti erityisesti edelleen jatkuva koronaepidemia, jonka lopullista vaikutusta palveluihin ja kustannuksiin oli vaikea arvioida.

Loppujen lopuksi vuoden 2020 talous toteutui toimintatuottojen osalta kohtuullisesti toteutusprosentin ollessa 94 joulukuun lopussa osoittaen 236.613 euron alitusta. Toimintakulujen toteuma oli joulukuun lopussa 101 % osoittaen 310.129 euron ylitystä. Sosiaali- ja terveystalouksien kokonaisuudessa merkittävin toimintakulujen ylitys kohdistui palvelujen ostoihin. Sosiaali- ja terveystalouksien vuoden 2020 toimintakate oli 102 % ja katteeseen muodostui ylitystä 546.742 euroa. Sosiaali- ja terveystalouksien vuoden 2020 talousarvioon sisältyi ennakoimattomia riskitekijöitä, joiden toteutuminen realisoitui määrärahojen riittämättömyytenä. Talouden kuukausiseuranta ja osavuositarkastukset osoittivat, että talouden ylitysvaara kohdistui ensisijaisesti asiakaspalvelujen ostoihin kuntayhtymiltä.

Toimintatuottojen vuoden 2020 varaus oli 4.050.730 euroa ja toteuma puolestaan kohtalainen 94 %. Toimintatuottojen toteuman arvioiminen on haastavaa, koska tuottoeriä kertyy osin takautuvasti, osin etupainotteisesti. Vuoden 2020 arviointia vaikeutti keväällä toteutettu taloushallinnon muutos, joka muutti merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulaskutuksen prosessia. Sosiaali- ja terveystalouden asiakasmaksuihin ei tehty indeksitarkastuksia vuoden 2020 alusta lukien ja koronaepidemian arvioitiin laskevan asiakasmaksukertymää osassa palveluita. Loppujen lopuksi tammi-joulukuun aikana hyvin kertyivät maksutuotot, muut tuottoerät kertyivät erittäin epätasaisesti ja jäivät osittain vajaiksi.

Sosiaali- ja terveystalouden oman toiminnan henkilöstökuluihin oli varattu 9.548.518 euroa ja menoerä toteutui kokonaisuutena 100 %. Palkat ja palkkiot ylittyivät suunnitellusta yhteensä 55.237 euroa ja ylitykset kohdistuivat pääsääntöisesti palkallisiin ja palkattomiin sijaiskuluihin sekä erilliskorvauksiin. Sosiaali- ja terveystalouden tuotannossa sijaistyövoima näyttelee edelleen merkittävää osaa. Sosiaali- ja terveystalouden henkilöstön sairauspoissaolojen määrä pysyi edellisen vuoden tasolla: lyhyet joko muutaman päivän tai kokonaisuudessaan alle kuukauden kestävät sairauspoissaolot vähentyivät, mutta pitkäkestoiset puolestaan kasvoivat.

Palvelujen ostoihin oli varattu 21.497.811 euroa ja menoerä toteutui kokonaisuutena 101 %. Palvelujen ostot ylittyivät suunnitellusta yhteensä 274.972 euroa ja eri tileihin kohdistui sekä ylityksiä että alituksia. Asiakaspalvelujen ostoon käytettiin vuonna 2020 yhteensä 19.066.590 euroa määräraharauksen ollessa 18.705.456 euroa (tp 2019 19.056.581 euroa, tp 2018 18.729.780 euroa, tp 2017 18.729.780 euroa, tp 2016 16.990.463 euroa, tp 2015 16.792.378 euroa, tp 2014 15.389.403 euroa, tp 2013 16.319.094 euroa, tp 2012 15.841.623 euroa, tp 2011 14.773.560 euroa, tp 2010 14.002.028 euroa). Asiakaspalvelujen ostojen ylitykset kohdistuvat ostoihin kuntayhtymiltä. Muiden palvelujen ostoissa yksittäiset tilien ylitykset kohdistuivat mm. sosiaali- ja terveystalouden, atk-ohjelmien ja palvelimien sekä puhtaanapito- ja pesulapalveluihin.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat toteutuivat 119 % ja ylitys oli 274.972 euroa. Hankinnoista suurin yksittäinen jatkuva kuluerä on lääkkeet ja hoitotarvikkeet, joiden toimintakulujen varaus oli 682.390 euroa ja toteuma 861.280 euroa.

Avustuksiin oli varattu 3.013.080 euroa ja ne toteutuivat 93 % alituksen ollessa 212.283 euroa. Avustukset toteutuvat kautta linjan suunniteltua pienempinä lukuunottamatta työmarkkinatuen kuntaosuutta, jonka toteuma oli 131 % ja käyttö 621.389 euroa

Sosiaali- ja terveystalouden muihin toimintakuluihin, joihin on varattu mm. käytössä olevien kiinteistöjen vuokrat sekä koneiden ja laitteiden vuokrat, oli varattu 826.667 euroa. Ko. toimintakulujen toteumaprosentti oli 106. Vuokrien toteumaprosentin oli joulukuun lopussa 105 ja käyttö 715.699 euroa. Luottotappioita, joka muodostuu perinnässä olleista perimättä jääneistä asiakasmaksuista ja myyntituottojen saatavista, kirjattiin viime vuodelle 1.702 euroa.

Vastuualueiden toiminta

Sosiaali- ja terveystalouden hallinnon toimintakatteen toteuma oli joulukuun lopussa 99 %.

Sosiaalityön toimintakatteen toteuma oli joulukuun lopussa 89 %, joka muodostui 93 % toimintatuottojen ja 173 % toimintakulujen toteumasta.

Sosiaalipalveluissa toteutuivat palvelutarpeen arvioinnin ja palveluiden järjestämisen määräajat. Koronapandemian takia osa asiakkaille tarjottavista palveluista siirrettiin etäyhteyksien kautta hoidettavaksi: mm. viranomaispalaverit, osa asiakastapaamisista ja ostopalveluista. Lapsiperhepalvelujen asiakkuudet painottuivat ennakoiviin sosiaalihuoltolain perusteella järjestettäviin palveluihin kuten tilapäiseen perhehoitoon ja tukiperhetoimintaan sekä perhetyöhön ja lapsiperheiden kotipalveluun. Kokonaisuutena vuoden 2020 asiakkuuksien määrä oli edellisvuoden tasoa.

Lastensuojelun avohoitoa toteutetaan perheen yksilölliseen tilanteeseen suunniteltuna moninaisina perheen tukipalveluina ja työapuna, omana ja ostettuna perhetyönä, tilapäisenä perhehoitona, tukihenkilötoimintana, sekä myös tarvittaessa lyhyinä kodin ulkopuolisina interventioina sekä terapia- ja kuntoutuspalveluina. Lastensuojeluasian vireille tulon jälkeen sosiaalityöntekijän on arvioitava välittömästi lapsen mahdollinen kiireellinen tuen tarve. Arvioinnin yhteydessä selvitetään paitsi lastensuojelun tarve ja myös palvelujen järjestäminen sosiaalihuoltolain mukaisesti ilman lastensuojelun asiakkuutta.

Lastensuojelussa kiireellisiä sijoituksia tehtiin kolme vuonna 2020, lapsia oli sijoitettuna koko vuoden aikana yhteensä 23, vuoden viimeisenä päivänä kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä oli 21. Lastensuojelutyössä saavutettiin toimintavuoden aikana lastensuojelulain edellyttämät määräajat lapsen kiireellisen tuen ja lastensuojeluselvityksen tarpeen osalta. Lastensuojeluilmoituksia tehtiin yhteensä 205 kpl eri henkilötunnuksella kokonaismäärän ollessa 311 kpl (tp 2019 359 kpl) ja ennakkollisia lastensuojeluilmoituksia puolestaan kolme. Lastensuojelulain tarkoittamassa jälkihuollossa oli vuoden aikana kymmenen nuorta. Virka-ajan ulkopuolisen sosiaalipäivystyksen toteutti Oulun seudun ja Oulunkaaren kunnille Oulun kaupunki.

Sosiaalihuoltolain mukaisia yhteydenottoja oli 90 ja palvelutarpeen arviointeja tehtiin 36 kpl (tp 2019 56 kpl). Sosiaalihuoltolain mukaisina palveluina on järjestettävä vertaisryhmätoimintaa, tukihenkilötoimintaa ja perhetyötä, lomatoimintaa sekä lapsen ja vanhemman välisen tapaamisen valvontaa. Sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa oli 55 perhettä ja 97 lasta (tp 2019 102 lasta). Kunnallisen perhetyön piirissä oli vuoden aikana 51 perhettä, 210 lasta ja kotikäyntejä tehtiin 673. Perhetyö tuotettiin osana sosiaalipalveluja ja palvelu painottui perheiden ennaltaehkäisevään työhön tavoitteen mukaisesti.

Sosiaalityössä on perusparannettu päihdehuollon palveluja etsimällä kestävää toimintamallia sekä omien lähipalveluiden että erityispalveluiden järjestämiselle. Varsinaisia laitospalveluita ostettiin suunnitellusti yksittäisille asiakkaille. Pitkittyneet päihdeongelmat näkyivät edelleen erityisesti erittäin haasteellisina kuntoutushoidon ja palveluasumisen järjestelyinä. Terveyskeskussairaalan katkaisuhoidossa oli vuoden aikana 28 potilasta (tp 2019 53 potilasta), joilla oli hoitopäiviä yhteensä 138 kpl. Päihdehuollon laitos- ja avohoidon ostoihin käytettiin vuonna 2020 yhteensä 65.946 euroa.

Toimeentulotukipäätöksiä tehtiin 16-32 kappaletta kuukaudessa. Täydentävää tukea myönnettiin 68.441 euroa ja ennaltaehkäisevää 25.668 euroa. Toimeentulotukea koskevat lain edellyttämät käsittelyajat toteutuivat pääsääntöisesti. Koronaepidemia sai

kansalaisjärjestöt aktivoitumaan ennakoivassa avustustoiminnassa ja myös Muhoksen sosiaalitoimistoon tuli jakoon eri arvoisia lahjakortteja jaettavaksi perheille.

Työmarkkinatuen maksuosuuden piirissä oli kuukausittain 111-128 henkilöä ja kuntaosuus oli joulukuun lopussa 621.389 (tp 2019 496.837 euroa, tp 2018 519.951 euroa, tp 2017 519.951 euroa, tp 2016 490.752 euroa, tp 2015 522.495 euroa). Maksuosuuden piiriin nousi 5-16 uutta henkilöä kuukaudessa ja yli 1000 päivää yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli joulukuun lopussa 56 henkilöä.

Nuorten ystävät ry:n Tärppi valmennuspajassa oli vuonna 2020 yhteensä sopimuksia palveluissa eli kuntouttavassa työtoiminnassa, työkokeilussa, sosiaalisessa kuntoutuksessa ja pajasopimuksella, yhteensä 59 kpl. Sopimuksista erittäin merkittävä osa oli kuntouttavassa työtoiminnassa. Nuorten työpajalla oli vuoden aikana 49 alle 29-vuotiasta asiakasta ja toimintatilastoissa näkyy palvelun tarjoaminen vaikeimmassa asemassa oleville nuorille. Nuorten Ystävät ry:n tuottama työpaja- ja ohjaamotoiminta sekä uuden rahoituksen saanut Mutteri –hanke (vuosille 2020-2023) toimivat yhteisissä tiloissa kunnan keskustassa. Koronaepidemia sulki kuntouttavan työtoiminnan, mutta toiminta käynnistettiin uudelleen etämuotoisena STM:n ohjeiden mukaisesti 4/2020 alkaen. Valmennuspajat eivät ole olleet kokonaan kiinni vaan asiakkaiden asioita on hoidettu etä- tai yksilötapaamisina. Lähtyöskentelyyn palattiin 1.6. alkaen niin, että hygieniaan, turvaväleihin ja ryhmäkokoihin kiinnitetään erityistä huomioita. Mutteri -hankkeen asiakastyö käynnistyi 1.6. ja kesä-joulukuun aikana hankkeeseen ohjautui 35 työnhakija-asiakasta.

Vammaispalvelujen toimintakatteen toteuma oli joulukuun lopussa 109 %, joka muodostui 98 % toimintatuottojen ja 109 % toimintakulujen toteumasta.

Vammaispalvelujen piirissä olevien asiakkuuksien vuotuinen vaihteluväli näkyy myös yksikön toimintakulujen toteumassa. Sekä vaikeavammaisten henkilöiden avustuksiin ja etuuksiin että vammaispalvelujen asiakaspalvelujen ostojen kokonaismenojen kehitykseen vuositasolla vaikuttaa yksittäisten asiakkaiden sisääntulo tai poistuminen palvelujen piiristä. Vuoden 2020 toiminnassa näkyivät erityisesti uudet lasten ja nuorten asiakkuudet. Vammaispalvelujen vastuualueella koskevat lain edellyttämät käsittelyajat toteutuvat pääsääntöisesti eikä koronaepidemia vaikuttanut juurikaan palveluiden kattavuuteen: hetkellinen palvelujen notkahdus kohdistui kuljetuspalvelujen ja avustajapalvelujen käyttöön, mutta ne palautuivat nopeasti ennalleen.

Kehitysvammahuollon valtakunnallisen rakennemuutoksen mukaisesti Tahkokankaan palvelukeskuksen (jatkossa OYS vaativien erityispalveluiden osaamiskeskus) asiakassiirrot on toteutettu ja muhoslaisia asiakkaita oli vuoden 2020 lopussa pitkäaikaisessa laitoshoidossa yksi henkilö. Muhoksen ryhmäkodilla on asukaspaikkoja 15, joista muille kunnille myytiin vuoden 2020 lopussa kolme paikka. Omana toimintana toteutettiin myös tukiasumisen kokonaisuus, joka käsittää 26 tuettua asumispaikka. Muhoksen ryhmäkodin ja Talonpojantien tukiasuntojen hoiva- ja huolenpito sekä ohjaus muodostavat kehitysvammahuollon kokonaisuuden, jonka palvelutoiminnan arviointia ja oikeaa kohdentumista tehdään suunnitelmallisesti. Kunnan järjestämässä avotyötoiminnassa oli 27 asiakasta ja päivätoiminnassa 32 asiakasta.

Oman toiminnan ohella asumispalveluita hankittiin edelleen myös yksityisiltä palveluntuottajilta eri erityisryhmille. Vammaispalvelujen vastuualueen asumispalveluissa oli vuoden lopussa 61 asiakasta ja asiakasmäärä kasvoi edellisvuodesta edelleen. Erityisryhmien palveluasumisen tarvetta kuvaavat edelleen suuret vuosikohtaiset vaihtelut

eri asiakasryhmissä, mutta pysyvänä ilmiönä näkyy kehitysvammahuollon ja psykiatrisen laitoshoidon muutokset, joka kasvattavat asiakaspalvelujen ostoja palveluasumisessa.

Tilapäistä perhehoitoa, tukihenkilötoimintaa ja tilapäishoitoa järjestettiin yksilöllisten tarpeiden mukaan. Kuljetuspalvelujen piirissä oli yhteensä 98 asiakasta.

Asunnonmuutostöitä, asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita myönnettiin 18 henkilölle.

Henkilökohtaisia avustajatoiminnan piirissä oli 28 henkilöä, joiden palvelutarve vaihteli 8-160 tuntiin/kk. Omaishoidontuen saajia oli vammaispalveluissa vuoden lopussa 32.

Omaishoidontuen avustuksiin käytettiin 187.397 euroa. Omaishoitajien hoitotyön tueksi on pyritty järjestämään tilapäistä perhehoitoa, tukihenkilöitä ja lyhytaikaista hoitoa entistä enemmän sekä mahdollisuus osallistua omaishoitajan terveystarkastukseen.

Vanhuspalvelujen toimintakatteen toteuma oli joulukuun lopussa 97 %, joka muodostui 86 % toimintatuottojen ja 94 % toimintakulujen toteumasta.

Ikäihmisten palveluissa toimintaan ja palveluiden järjestämiseen vaikutti erityisen suuresti Covid-19 koronaviruksen aiheuttaman taudin nopea leviäminen maailmanlaajuisesti pandemiaksi. Valtioneuvosto, STM, THL ja valvovat viranomaiset antoivat useita toimintaohjeita, joiden tavoitteena oli suojata erityisesti yli 70-vuotiaat henkilöt koronavirustartunnalta. Ikäihmisillä on selkeästi nuoria ihmisiä suurempi riski saada taudista vakavia, sairaalahoitoa vaativia oireita.

Vanhustenhuollon avopalvelut ottivat vastaan koronapandemian ensimmäisen aallon varsin voimakkaasti ja varautuminen epidemiaan näkyi asiakasmäärän kasvuna sekä kotihoitossa että tukipalveluissa. Päivätoiminnassa palvelukeskuksessa olleet asiakkaat siirtyivät kokonaisuudessaan jo ennestään kuormittuneeseen kotihoitoon. Asiakkaille järjestettiin palvelusetelillä ja vapaaehtoisten avulla asiointipalvelua. Muutama työntekijä varhaiskasvatuksesta ja nuorten työpajalta siirtyi auttamaan vanhuspalveluja alkuvaiheen epidemian aiheuttamassa muutoskriisissä. Vanhustenhuollon puhelinpalvelua vahvistettiin ja puhelimitse kontaktoitiin lähes kaikki yli 75-vuotiaat muhoslaiset. Yksiköiden työsuunnittelua ja järjestelyjä muutettiin ohjeistusten mukaisesti, jotta ihmiskontakteissa leviävän virustartunnan riski pienenisi. Hyvin alkanut henkilöstöresurssien optimointia yksiköiden välillä jouduttiin tilanteen vuoksi rajoittamaan. Kesäajan sijaisten saanti ja työjärjestelyt olivat vanhustenhuollossa hankalat. Suojavarusteet ovat olleet käytössä maaliskuusta 2020 alkaen asiakastyössä.

Päiväkeskus pidettiin ohjeistuksen mukaisesti suljettuna kevään ja kesän, toimintaa aloitettiin uudelleen elokuun puolessa välissä supistetusti valtakunnallisia ohjeita noudattaen, kunnes päiväkeskus jälleen suljettiin 12/2020 epidemia tilanteen muututtua vaikeammaksi. Niukkana aukioloaikana asiakasmäärää vähennettiin ja palveluja mm. kylvetyspalvelua supistettiin.

Vanhuspalvelulain toimeenpanoon liittyen on edelleen haasteena kotihoidon riittävä resursointi.

Kotihoidossa säännöllisten asiakkaiden määrä on kasvanut ollen vuonna 2020 liki 200 kotitaloutta. Rakennemuutoksen tuomat paineet näkyivät kotihoidon palveluissa. Kotihoitoa säännöllisesti saavien kotitalouksien palvelutarve kasvoi ajallisesti ja asiakkaiden hoito vaati entistä useammin kahden hoitajan käynnin. Kotihoidon asiakkaiden avun ja huolenpidon tarve oli läpi viikon samanlainen, mikä asettaa vaatimuksia henkilöstöresurssin käyttöön viikonloppuisin. Kotihoitoon siirtyi terveyskeskussairaalasta kuusi perushoitajaa osas-

totoiminnan supistamisen vuoksi ja siirron yhteydessä yksilölliset ostopalvelut lakkautettiin ja palvelutoiminta siirtyi omaksi toiminnaksi. Kotihoidossa on tehty asiakaskohtaisia palveluiden järjestämisen arviointeja ja vahvistettu kotihoidon henkilöstöresurssia. Kotihoitoon hankittiin kahdeksan leasingautoa työajoihin turvaamaan henkilöstön saantia.

Kotihoidossa jatkettiin arviointi- ja kuntoutustiimin toiminnan kehittämistä. Vanhuspalveluihin kohdennettiin uuden heinäkuussa aloittaneen fysioterapeutin työpanosta, mikä vahvisti merkittävästi kotikuntoutuksen kehittämistyötä. Arviointi- ja kuntoutustiimi on ensi kontaktina muuttuneen tilanteen tai akuutin sairaalavaiheen jälkeen, huolehtii hoidosta ja hoi- vasta, ohjaa, arvioi ja koordinoi asiakkaan kotona tapahtuvaa toipumista ja kuntoutumista. Veteraanien palveluohjausta ja palvelujen koordinoitua tehdään edelleen omalla tiimillä. Loppuvuodesta 2019 kotihoidossa otettiin käyttöön Evondos lääkeannostelijarobotti sekä aloitettiin valmistelut VideoVisit etähoivan kanssa. Etähoivasta on muodostunut osa koti- hoidon kokonaisuutta ja käytössä oli vuoden lopussa 30 laitetta. Asiakaskokemukset etä- hoivasta ovat positiivisia. Vastuualueella jatketaan edelleen hyvinvointiteknologian käyt- töönottoa tehostamaan palvelutuotantoa.

Palveluseteli on vakiintunut osaksi vanhuspalveluiden palvelutuotantoa. Palvelusetelillä tu- ettiin erityisesti tukipalveluita ja tehostetun palveluasumisen palveluita. Palvelusetelin sääntökirja päivitettiin vuonna 2019.

Tehostetun palveluasumisen jonotilanne oli vuonna 2020 varsin kohtuullinen ja aika ajoin SASyöryhmän käsittelyyn ei tullut yhtään uutta hakemusta. Keskimääräinen jonotusaika tehostettuun palveluasumiseen oli alkuvuodesta noin kuukausi, loppuvuodesta vapaita paikkoja kunnan alueella sijaitsevilla tehostetun palveluasumisen yksiköissä oli runsaasti. Tehostettu palveluasuminen selvisi koronaepidemiasta ilman virustartuntoja, mutta palve- lutoiminnalle ja sen järjestämiselle haasteellista oli turvallisten ja suojattujen tapaamisten ja vierailujen toteuttaminen Vanhuspalvelujen haasteena on lyhytaikaisen hoidon riittävä ja oikea-aikainen tarjonta normaalioloissakin ja koronaan liittyen asumispalveluissa jouduttiin pohtimaan esimerkiksi asukassiiroihin ja lyhytaikaisen hoidon terveysturvallisia ja inhimilli- siä tapoja toimia.

Omaishoidontuessa on tapahtunut omaishoitosopimuksissa määrällinen lasku. Sopimuksia oli vuonna 2018 yhteensä 70, vuonna 2019 yhteensä 54 ja vuonna 2020 yhteensä 48. Omaishoitajien hoitotyön tueksi on järjestetty päivähoitoa, lyhytaikaista hoitoa ja tukipalve- luita myös korona-aikana, vaikka palvelujen käytössä tapahtuikin selvä notkahdus. Sosi- aali- ja terveyslautakunta hyväksyi uudet omaishoidon tuen kriteerit ja kolmiportaisen mak- suluokituksen vuoden 2019 lopussa, jotka otettiin käyttöön alkuvuodesta 2020. Turvapuhe- linten käyttäjämäärä on vakiintunut noin 160 käyttäjään vuodessa. Turvapuhelinten käyttä- jämäärä on vakiintunut noin 160 käyttäjään vuodessa

Valtuusto hyväksyi alkuvuodesta 2020 suunnitelman ikääntyneen väestön tukemiseksi, jonka toimenpideohjelman mukaisesti muhoslaisten ikäihmisten palveluita on ryhdytty ke- hittämään pandemiasta huolimatta. Valvontakäynnit yksityisten tehostetun palveluasumi- sen palvelutuottajien yksiköihin toteutettiin alkuvuonna.

Terveyspalvelujen toimintakatteen toteuma oli koko toiminnan osalta joulukuun lopussa 104 % ja 18.135.984 euroa muodostuen 97 % toimintatuottojen ja 104 % toimintakulujen toteumasta. Toimintakulujen ylityksestä erikoissairaanhoidon osuus oli 533.500 euroa. To- teutunut erikoissairaanhoidon kustannusten ylitys selittyy tietoisella riskinotolla

talousarviota tehdessä. Muun toiminnan osuus ylityksestä jäi 149 690 euroon. Kyseinen ylitys kertyy palveluiden ostoista ja koronaan liittyvillä lisämenoista liittyen diagnostisiin palveluihin (koronatestit) sekä hoitotarvikemenoihin. Terveyspalvelujen osalta henkilöstökulujen toteuma oli maltillinen 4.719.303 euroa ja 98 % suunnitellusta.

Lääkäreiden vastaanoton osalta toimintakate oli 112 %, joka muodostui 117 % toimintatuotoista ja 113 % toimintakuluista.

Kansanterveystyössä välitön yhteydensaanti terveydenhuollon yksikköön, hoidon tarpeen arviointi sekä hoitoon tai toimenpiteeseen pääsy toteutuivat pääsääntöisesti hyvin. Kiireellisen hoidon sai aina. Ei-kiireelliseen hoitoon pääsi yleensä kohtuujassa. Puolikiireellisten aikojen niukkuus koettiin myös kuluneena vuonna. Toimintamallina oli edelleen oma lääkärijärjestelmä, jonka pohjalta kunta on jaettu viiteen maantieteelliseen alueeseen. Lääkärinvirat olivat miehitettyinä joko vakinaisella väellä tai pitkäaikaisilla sijaisilla. Sijaistarvetta luo lääkäreiden perhevapaat sekä erikoistumiseen liittyvät sairaalapalvelut. Terveyskeskus toimii edelleen koulutusterveyskeskuksena ja koulutettava työntekijä vaihtuu perinteisesti vajaan vuoden välein.

Terveyskeskuksen vastaanottotoiminta koki murroksen koronan myötä. Pandemia siirsi vastaanottotyötä työtä infektion torjuntaan ja johti erillisen infektiovastaanoton perustamiseen ja laski etenkin maaliskesäkuussa potilaiden käyntejä yksiköissä ja sama käyntien vähenemä näkyi koko loppuvuoden ajan. Osa palveluista tautotettiin maaliskuussa, esimerkkinä lähikontakteja vaativat ryhmäkuntoutustoiminnat ja lähikontaktia vaativat terapiat. Koulu ja opiskeluterveydenhuollon palvelut pyrittiin keväälläkin pitämään yllä ja samoin pääosin hammashoito, jonka toiminnan turvaaminen vaati suojainten osalta erityistä resurssointia. Kuntoutustilat otettiin vajaan kolmeksi kuukaudeksi infektiovastaanoton käyttöön. Alkukesästä palattiin tilojenkin osalta normaalitoimintaan lukuunottamatta infektio puolen irrottamista omaksi kokonaisuudeksi. Vastaanoton osalta suhteellisesti suurimmat ylitykset olivat lääkkeissä liittyen erityisesti korvaushoitolääkkeiden kustannuksiin (toteuma kaikissa lääkkeissä 126 356 euroa) sekä hoitotarvikkeissa (toteuma 358 000 euroa) liittyen koronapandemian aiheuttamiin kustannuksiin

Lääkehuollon toimintakate oli 67.769 euroa eli 103 % budjetoidusta.

Lääkehuollon jatkoi kunnan omana toimintana. Yksikkö oli keväällä myrskyn silmässä, kun pandemiaan liittyen oli haettava hengityssuojaimia ja muita suojainasusteita ylikuumenelilta markkinoilta. PPSHP tarjosi arvokasta apua suojainhankinnoissa kevään vaikeina viikkoina.

Röntgenin toimintakate oli 182. 295 euroa eli 112 % budjetoidusta.

Radiologian yksikössä tehtiin säteilytoimintaan liittyvä toiminnan auditointi loppuvuodesta. Auditoinnissa arvioitiin säteilytoimintaan liittyviä käytäntöjä ja riskejä ja nostettiin esille kehityskohteita. Radiologisten palveluiden suhteen kunnan oma yksikkö tarjosi tavanomaiset natiiviröntgentutkimukset arkipäivisin. Yksikköön hankittiin uusi digitaalinen hammaskuvauslaitteisto. Konsultoiva radiologi kävi noin kahden viikon välein tekemässä tavanomaisia ultraäänitutkimuksia. Ulkopuolisia erityistutkimuksia kuten klinisiä mammografioita sekä magneettitutkimuksia ostettiin vuositasolla 105.896 euron edestä. Lisäksi ulkoa ostettiin myös seulontamammografiat.

Laboratorion toimintakate oli 412.046 euroa eli 132 % budjetoidusta.

Laboratorio muutti elokuussa uusittuihin tiloihin, joissa on kaksi selkeästi erillistä näytteenottohuonetta ja oma rauhallinen tila analytiikalle. Työt jatkuivat omana toimintana tukeutuen Pohjois-Suomen laboratoriokeskukseen Nordlabiin, jota kautta saadaan erityistutkimukset ja mikrobiologiset tutkimukset. Laboratorion toimintakate ylittyi huomasti 100 000 eurolla vastaten kolmanneksen ylityksestä. Ylityksen taustalla oli korona ja sen analytiikkaan käytetyt erittäin mittavat resurssit. Valtiovallan hybridistrategian myötä koronatestien näytemäärät kasvoivat merkittävästi heti elokuussa koulujen ja päiväkotien avutta ovensa ja näytemäärät pysyivät korkeina koko loppuvuoden. Otetuista koronanäytteistä positiivisten määrä oli tasoa yksi sadasta.

Kuntoutuksen toimintakate oli 320 237 euroa eli 100 % budjetoidusta.

Kuntoutusyksikkö vahvistui kesän kynnyksellä, kun yksikkö sai neljännen fysioterapeutin. Toimen sijoituspaikka on ikäihmisten palveluissa ja lisäresurssi tuli enemmän kuin tarpeeseen. Tavoite on ylläpitää ikäihmisten toimintakykyä, tukea kotona selviämistä ja ehkäistä tapaturmia ja sairaalahoitajaksoja. Yksikön kokonaisuutta täydentää erinomaisesti oma toimintaterapeutti, jonka asiantuntemusta tarvitaan niin lapsi kuin aikuispotilaiden hoidossa ja ostopalvelutoiminnan arvioissa. Koronan vuoksi edellisvuona valmistuneet uudet tilat olivat keväällä muussa käytössä ja henkilöstö siirrettynä pääosin muihin tehtäviin mm. kotihoitoon. Pitkittynyt tilanne teki välttämättömäksi kuntoutustoiminnan uudelleen aloittamisen ryhmätoimintaa lukuunottamatta. Lääkinnällisen kuntoutuksen haasteena ovat kasvavat kuntoutus- ja terapiapalvelut, joihin käytettiin kuluneena vuonna 116 818 euroa.

Mielenterveysyksikön toimintakate oli 397.485 euroa eli 97 % budjetoidusta.

Mielenterveystyön lähipalveluissa työskentelee neljä psykiatrista sairaanhoitajaa. Työn painotus on aikuispsykiatriassa. Terveyskeskuksessa työskentelee lisäksi yksi sairaanhoitaja päihdetyössä. Kuntouttavassa korvaushoidossa olevien potilaiden määrä on kunnan koko huomioiden merkittävä lähestyen loppuvuodesta kolmenkymmenen rajaa. Yhä suurempi osa potilaista hoidetaan pitkävaikutteisella injektiomuotoisella lääkevalmisteella, mikä mahdollistaa keskittymisen varsinaiseen päihdeongelman hoitoon lääkehoidon teknisen suorittamisen ja valvonnan sijasta. Kunnassa kävi päihdepsykiatri noin kahden-kolmen kuukauden välein. Vastaavasti aikuispsykiatri kävi kunnassa noin kahden viikon välein, mikä sekin määränä on tarpeeseen nähden varsin niukka resurssointi.

Lasten- ja nuorten psykiatriassa kunnassa on ollut yksi perheterapeutti ja heinäkuusta 2019 lähtien kolme psykologia. Psykologin toimi vakinaistettiin kuluvana vuonna. Psykologeista kaksi tekee tosin osa-aikaista työaika. Nämä neljä erityistekijää työskentelevät jälleen terveystieteiden tiloissa vanhan terveystieteiden sairaalan B-osaston siipeen. Konsulttoivan lastenpsykiatrin käyntejä tiivistettiin suuren tarpeen vuoksi noin kaksi kertaa kuukaudessa tapahtuviksi.

Neuvolan toimintakate oli 643.607 euroa eli 97 % budjetoidusta.

Neuvolassa toteutetaan valtakunnallisia suosituksia äitien lasten ja koululaisten terveystarkastuksista. Toiminta on vakiintunut ja löytänyt hyvin paikkansa palvelujärjestelmässä. Äitiys- ja lastenneuvolassa on edelleen käytössä väestövastuinen toimintamalli hoitajan osasta, jolloin yksi terveydenhoitaja vastaa tietyn alueen neuvolatoiminnasta. Muhos on

jaettu maantieteellisesti yhteensä viiteen alueeseen. Toiminnalla haetaan hoidon jatkuvuutta ja tehokkuutta työhön.

Syntyvyudessa tapahtui merkittävä muutos eli kunnaassa syntyi edellisvuoden 87 lapsen sijasta 113 lasta. Äitiys- ja lastenneuvolan terveydenhoitajien työtehtäviin kuuluvat lisäksi vuosittaiset naisten seulontatutkimukset, joita oli vuonna 2020 445 kpl. Aikaisemmin syntyvyyden alenemisen ja pitkäaikaissairauksien seurannan ja elintapaneuvonnan laajenemisen vaikutuksia neuvolatyöhön on arvioitu ja todettu, että henkilöstöresurssin tulisi olla 11 kokoaikaista terveydenhoitajaa. Äitiys ja lastenneuvola sekä puheterapia siirtyivät uusiin tiloihin terveystalokeskussairaalan B-osastolle remontoituihin tiloihin. Uudet tilat on otettu hyvin vastaan niin perheiden kuin työntekijöiden puolesta. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa työskentelee neljä terveydenhoitajaa. He sijoittuvat kunnan perusopetuksesta vastaaviin oppilaitoksiin sekä lukioon ja ammattioppilaitoksiin (OSAO, Luovi, Pohjolan koulu).

Covid-19 tauti tilanne on vaikuttanut syksyn 2020 aikana kokonaisuudessaan neuvolatyökentelyyn. Neuvolassa oli rajoitettu kävijämääriä ja suositus, että vain tarkastettavat lapset ja yksi vanhemmista osallistuisi tarkastukseen. Terveydenhoitajat toimivat jäljittäjinä silloin kun kunnassa ilmenee Covid-19 positiivinen tapaus. Tavoitteena on tavoittaa mahdolliset altistuneet mahdollisimman pian, jotta vältettäisiin tapauksiin liittyvät lisätartunnat. Terveydenhoitajat ovat myös tehneet Covid-19 näytteenottotyötä vastaanotolla. Tämä on vaikuttanut terveystarkastusten tekemiseen, sekä aikuisneuvolan supistettuun toimintaan marras-joulukuussa.

Aikuisneuvola toiminnassa keskeiset asiakasryhmät ovat diabetesta, sydänsairauksia ja uniapneaa sairastavat henkilöt. Muita merkittäviä potilasryhmiä ovat astma- ja keuhkohtaumatautipotilaat. Terveystalokeskuksessa on vakiintunut astmaatikkojen hoitopolku ja yhteistyötä tehdään kiinteästi myös paikallisen Hengitysyhdistyksen kanssa. Ylipainoisten potilaiden hoidon osalta kunta lähti mukaan PPSHP tutkimus- ja hoitoprojektiin nimeltä Resepti-Onnikka, jossa tarjoutuu mahdollisuus poikkeavan laajaan tukeen ja ohjaukseen painonhallintaan liittyen. Yhteistyö PPSHP kanssa on muutenkin tiivistä. Työttömien terveystarkastuksia hoidetaan yhteistoiminnassa aikuisneuvolan ja –sosiaalityön kanssa. Kausirokotteet otettiin hyvin vastaan, rokotteita pistettiin 2.400 kpl ja nenäsumutetta 200 annosta. Kovan kysynnän vuoksi kausirokotteet loppuivat kesken Suomessa eikä kaikkia halukkaita riskiryhmiin kuuluvia pystytty rokottamaan.

Suun terveydenhuollon toimintakatteen toteuma oli 107 %, joka muodostui 94 % toimintatuottojen ja 103 % toimintakulujen toteumasta.

Suun terveydenhuoltoa on vuonna 2020 toteutettu neljän hammaslääkärin, kahden suuhygienistin ja viiden hammashoitajan työpanoksen voimin. Vuoden aikana käytettiin sijais työvoimaa kesälomakaudella sekä kevään aikana yhden hammaslääkärin osittaisen työajan vuoksi. Suun terveydenhuollon hoitotakuuajoissa on ostopalvelujen ja tilapäisen sijaistyövoiman avulla pysytty: asiakasajat varataan edelleen suoraan ja ei-kiireelliseen hoitoon pääsee viimeistään viiden kuukauden sisällä Suun terveydenhuollossa koronaepidemia ei aiheuttanut kiireettömän toiminnan alasajoa. Toiminnassa on seurattu epidemiatiilannetta alueella ja mukautettu hammashoidon toteuttamista STM:n ja THL:n ohjeistuksen mukaisesti. Haastetta on ollut suojavarusteiden saatavuus ja riittävyys koronaepidemian alkaessa. Syksyn aikana ei pystytty käyttämään sijaistyövoimaa täydentämään hammaslääkärivajausta osittaisen työajan vuoksi.

Hoitotakuu välittömän yhteydensaannin suhteen toteutuu hyvin. Hammashoitolan ajanvarausjärjestelmä Telia CallGuide mahdollistaa takaisin soiton potilaalle. Ajanvaraukseen tulee kuukausittain 1400-1600 puhelua. Puhelut on priorisoitu ei-kiireellisiin ja särkypuheluihin. Ei-kiireelliseen hoitoon pääsi noin 3-5 kk sisällä vastaanotosta riippuen ja kiireellinen hoito järjestyi 1-3 päivässä omana särkypäivystyksenä ja tarvittaessa ostopalveluja apuna käyttäen. Suun terveydenhuollon yön aikaisesta päivystysvelvollisuudesta virka-ajan ulkopuolella huolehtii OYS. Viikonloppujen ja arkipyhien läsnäolo päivystys on Oulussa Dentopoliksessa. Muhokselta päivystämässä kävi kaksi kertaa vuoden aikana kaksi hammaslääkäri-hoitaja työparia. Vapaamuotoista päivystystä (puhelinpäivystys) virka-ajan ulkopuolella illalla oli viikko keväällä ja toinen viikko syksyllä.

Terveyspalvelujen ostoihin käytettiin 118.486 euroa, joista 83 % käsitti anestesiahammas-hoidon, eikoishammaslääkäritasoisien hoidon sekä hoidot, joihin hammashoitolassa ei ollut antaa aikaa kohtuullisen ajan kuluessa. Alle kouluikäisten nukutushammashoidot lisääntyvät vuosi vuodelta. Perusterveiden lasten nukutushammashoito ostetaan Terveystalolta. Ostopalveluista saatiin asiakasmaksuina takaisin noin vajaa kolmannes. Terveyspalveluihin kuuluvat myös oikomishoidon laboratoriotekniset kulut sekä oikomishoidon erikoishammaslääkärin konsultaatiokäynnit. Oikomishoito toteutettiin lähes kokonaan omana toimintana. Erikoissairaanhoidon läheteitä OYS:n tehtiin 34 kpl vuonna 2020.

Terveyskeskussairaalan toimintakatteen toteuma oli 92 %, joka muodostui 82 % toimintatuottojen ja 90 % toimintakulujen toteumasta.

Terveyskeskussairaalan paikkaluku laskettiin 11/2019 21 sairaansijaan ja mahdolliseen kahdeksan lisäpaikkaan. Henkilöstömitoitus on laskettu 0.80 työntekijään sairaansijaa kohden. Paikat ovat pääsääntöisesti akuutti ja kuntoutuspaikkoja. Pitkäaikaispotilaiden määrä oli vuoden lopussa tavoitteessa eli ei yhtään pitkäaikaispäätokeksellä olevaa potilasta. Vuoden 2019 lopussa pitkäaikaispotilaita oli vastaavasti kaksi ja vuonna 2018 kuusi potilasta.

Sairaalan vuosi oli vaihteleva. Kohtalaisen vilkkaan alkuvuoden jälkeen toiminta hiljeni koronan myötä. Maaliskuusta alkaen valmistauduttiin pahimpaan, suunniteltiin lisätiloja vanhasta terveystalosta sairaalan siivestä. Lopulta elektiivisen leikkaustoiminnan supistuminen ja infektioiden ja tapaturmien väheneminen vähensi sairaalahoidon tarvetta myös Muhoksella. Sairaalaan saapuvat infektiopotilaat kaikki testattiin koronan vuoksi, onneksi positiivisia tapauksia ei löytynyt. Vuoden keskimääräiseksi kokonaiskuormitusprosentiksi jäi 80.9%. Keskimäärin potilaspaikoilla oli siis 17 potilasta. Näistä potilaista ulkokuntalaisia oli keskimäärin runsaat kolme potilasta vuorokaudessa. Myyntituloja kunnilta kertyi sairaalalle 94.194 euroa. Vastaavasti ostopalvelut ulkokunnista olivat noin 30 hoitopäivistä 9.035 euroa. Isossa osassa tapauksista niin palvelun myynnin kuin oston takana on terveydenhuollon mahdollistama valinnanvapaus. Sairaanhoidopiirissä sairaalasiirtoa odottavia potilaita ei ollut edellisten vuosien tapaan yhtä ainutta potilasta eli yksikkö kykeni vastaamaan jatkohoitovelvoitteeseen hyvin.

Erikoissairaanhoidon toimintakatteen toteuma oli joulukuun lopussa 105 %. Asiakaspalvelujen ostoja tehtiin Oulun yliopistollisesta sairaalasta ja muilta toimijoilta yhteensä 11.743.695 eurolla.

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoidopiirin oman talousarvion mukaan Muhoksen kustannukset toteutuivat ennakoiduista 96 %. Kunta käytti sairaanhoidopiirin tai sen välittämiin palveluihin ja ensihoitoon 11.350.483 euroa PPSHP arvioiman 11.799.116 euron sijasta.

Koronavuodesta huolimatta muhoslaisten osalta avohoitokäynnit, hoitajaksot ja hoitopäivät pysyivät kuta kuinkin edellisvuoden tasolla. Erikoissairaanhoidossa korostui vuonna 2020 yksittäisten vaikeasti sairaiden potilaiden hoidon kustannukset. Kunta saikin poikkeuksellisesti palautusta kalliiden hoitojen tasausrahasesta, palautuksen suuruus oli 98 865 euroa. Muhoslaisia hoidon tarpeen arviota odotti joulukuun lopussa 2020 174 henkilöä, joista yli kolme kuukautta odottaneita oli 11 henkilöä. Hoitoa odottavia potilaita oli puolestaan 174 ja heistä yli kuusi kuukautta odottaneita oli yhdeksän henkilöä. Sairaanhoitopiiri suoriutui koronavuodesta mallikkaasti, toiminnan alasajo keväällä oli suhteellisen maltillista ja kesällä ja alkusyksystä toimintaa tehostettiin ja purettiin kertyneitä potilasjonoja. Infektion torjuntayksikön tuki peruskunnille koronasiassa oli korvaamattoman arvokasta.

Sosiaali- ja terveystalouden talousselvitys 2020

Konsernijaosto on evästännyt toimialoja selvityksen jatkotyöskentelylle kokouksessaan 23.5.2019 § 24 seuraavin painopistein: (1) henkilöstökulujen tarkastelu, (2) palvelurakennetarkastelu (pitkän ajanjakson suunnitelma), (3) tuulivoima-asian jatko, (4) työllisyyden hoitomenot jatkossa, (5) syntyvyyden alentumisen vaikutusten huomioiminen, (6) perusopetuksen luokkakokojen tarkastelu, (7) kiinteistöjen kulujen säästöt/tarvearviointi ja (8) eläköitymisten vaikutukset (henkilöstön tarve/uudelleenorganisointi).

Sosiaali- ja terveystaloutta on käsitelty talousselvitystä osavuosiselvityksen yhteydessä 29.5.2019 § 36. **Kvalt 26.8.2019 § 54.**

	Kohde	Vastuu	Aikataulu	säästö / tuotto euroina
1.	Henkilöstömenot	Kaikki vastualueet	2019-	
2.	Ostopalvelujen ja oman toiminnan asiakaskohtainen seuranta ja arviointi	Kaikki vastualueet	2019-	
3.	Terveyskeskussairaalan sairaansijojen lukumäärän sopeuttaminen merkittävästi alentuneeseen kuormitukseen.	Kaikki vastualueet	2019-	
4.	Tukipalvelut	Kaikki vastualueet	2019-	
5.	Sairaanhoitopiirin selvitykseen osallistuminen ja tulosten hyödyntäminen paljon palveluja käyttävien asiakas- ja potilasryhmien palveluiden järjestämisessä	Kaikki vastualueet	2019-	
6.	Leasingautojen käyttöönotto	Kaikki vastualueet	2019-	
7.	Asiakasmaksut	Kaikki vastualueet	2019-	
8.	Teknologian käyttöönotto tulevaisuusinvestointina tehostamaan palvelutuotantoa	Kaikki vastualueet	2019-	

9.	Edellinen sopeuttamisohjelma			
----	------------------------------	--	--	--

1. Henkilöstömenot

- Henkilöstön yhteiskäyttö yksiköissä asiakas/potilastilanteet huomioiden
- Varhaisen puuttumisen mallin toteuttaminen sairauspoissaolojen tasaamiseksi
- Lomapalkkavelan mahdollisimman tarkka purkaminen vuoden vaihteeseen mennessä
- Työkykytoiminnan tehostaminen
- Eläkesiirtymien selvittäminen

Toteutunut: Henkilöstön yhteiskäyttö ikäihmisten palveluissa toteutunut lukuunottamatta koronaepidemian kevätkautta. Työterveyshuollon asiakaskohtaiset neuvottelut toteutuneet, varhaisen tuen mallia toteutettu. Eläkesiirtymät selvitetty ja arvioidaan erikseen jokaisen tehtävän osalta.

2. Ostopalvelujen ja oman toiminnan asiakaskohtainen seuranta ja arviointi

- Asiakaskohtainen palvelujen järjestämisen arviointi
- Ulkokuntalaiset: sosiaali- ja terveyspalveluiden myynti ulos (arvio TA 2019 1.011.860,-)
- Asiakaskohtaisesti kohdennettujen ostojen purkaminen henkilöstöresurssia vahvistettaessa

Toteutunut: Ulkokuntalaskutuksen toteuma vuonna 2019 1.363.064 euroa ja vuonna 2020 1.424.764 euroa. Kotihoidon asiakaskohtaiset ostopalvelut purettu terveyskeskussairaalan henkilöstösiirtojen toteuduttua alkuvuodesta 2020.

3. Terveyskeskussairaalan sairaansijojen lukumäärän sopeuttaminen merkittävästi alentuneeseen kuormitukseen.

- Henkilöstövaikutukset ja niiden toteuttaminen sisäisinä siirtoina. Sairaalan henkilöstö 7/2019 on 0,5 osastonhoitaja, 0,5 osastosihteeri, 10 sairaanhoitajaa (100 % työaika 9 tt.), 15 perushoitajaa ja 2 varahoitajaa (perushoitajia). Vakinaisen hoitohenkilöstömitoitus paikkaluvulla 30 ss. on 0,80 tt/ss.
- Terveyskeskussairaalan kokonaiskuormituksen vaihtelu on tammi-heinäkuussa ollut 28.80-18.43, jossa ulkokuntalaskutusta mukana 68-154 hpv/kk ja 14-28 potilasta/kk. Ulkokuntalaisia on hoidettu tammi-heinäkuussa yhteensä 767 hpv eli ka. 3.62 ss. Lisäksi päivä/yöhoidossa on ollut 7-18 potilasta/kk ja heillä käyntejä 24-84 kpl/kk.
- Hoitohenkilökunnan mitoitustavoite 0,75-0,80 hoitajaa/ss. Esimerkiksi: paikkaluku asetetaan 21 ss. + tarvittaessa 2 ss. tilapäiseen ylitykseen on henkilöstömitoituksen vaihteluväli mahdollista asettaa 15,75-18,40 työntekijää.

Toteutunut: Päätökset tehty sosiaali- ja terveyslautakunta 3.10.2019 § 63 ja kunnanhallitus 25.11.2019 § 358. Henkilöstösiirrot toteutettu alkuvuodesta 2020.

4. Tukipalvelut

- Terveyskeskuksen keittiön toiminnan selvitys (tekniset palvelut).
- Yksiköiden siivouspalveluiden arviointi (tekniset palvelut).
- Välinehuollon järjestäminen (tekniset palvelut).

- Menumaattien käyttöönotto kotiin kuljetettavissa ateriapalveluissa. Asiaksmaksu avopalvelujen lounas 8,-/ateria ja kustannus 10,93 euroa/ateria. Kotiinkuljetettuja aterioita 60-100/pv.
- Ateriapalvelu toteutetaan tällä hetkellä lämpiminä kotiin kuljetettuina aterioina. Toimintatavan muuttaminen jäädytettyihin aterioihin ja sen vaikutusten arviointi kotihoidon henkilöstömitoitukseen.

Toteutunut: Ruokapalvelujen iso selvitys käynnistetty yhteistoiminnassa naapurikuntien kanssa ja saattettu päätöksentekoon vuonna 2020. Kotiin kuljetettavien ateriapalvelujen muutos toimeenpantu vuodenvaihteessa 2020-21: kuljetus tapahtuu kolme kertaa viikossa ja ateriat ovat jäädytettyjä/pakastettuja. Menumaattien hankintaprojekti käynnistetty ja keskeytetty koronaepidemian vuoksi.

5. Sairaanhoitopiirin selvitykseen osallistuminen ja tulosten hyödyntäminen paljon palveluja käyttävien asiakas- ja potilasryhmien palveluiden järjestämisessä

- Integraatioselvitys käynnistymässä (Khall 25.6.2019)

Toteutunut: Integraatioselvityksen aluekohtainen suunnittelutyö käynnistynyt vuonna 2019. Selvittelytyö liitetty osaksi soteuudistuksen käynnistynyttä hanketyötä vuonna 2020.

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan POPsote kokonaisuus sisältää Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus ohjelman sekä Rakennuudistushankeen.

6. Leasingautojen käyttöönotto

- Soten matkakustannusten korvaukset TP 2018 yhteensä 117.805 euroa, vuonna 2019 toteumaennuste 122.259 euroa. Leasingautojen käyttöönotto selvitetään paljon kotikäyntejä tekevissä työyksiköissä: esimerkiksi kotihoidon matkakustannusten korvaukset olivat vuonna 2018 93.830 euroa ja ennuste tälle vuodelle 101.669 euroa.

Toteutunut: Kotihoidon matkakustannusten korvausten toteuma vuonna 2019 106.453 euroa ja vuonna 2020 44.171 euroa. Leasingautojen käyttöönottoprojekti käynnistynyt (sosiaali- ja terveyslautakunta 20.11.2019 § 79) ja työajoihin kotihoitoon hankittu kahdeksan leasingautoa alkuvuonna 2020.

7. Asiaksmaksujen indeksiin sidottujen korotusten/alennusten tarkistuskohta 1.1.2020 alkaen.

- Asiaksmaksukertymä TP 2018 1.500.634 euroa
- Asiaksmaksuvaraus TA 2019 1.509.850 euroa

Toteutunut: Asiaksmaksujen toteuma vuonna 2019 1.686.238 euroa ja vuonna 2020 1.619.554 euroa.

8. Teknologian käyttöönotto tehostamaan palvelutuotantoa. Edellyttää yleensä investoinnin, mutta tehostaa palvelua säästämällä henkilöstön työaikaa.

- Menumaatit ateriapalveluihin yhdeksi vaihtoehdoksi
- Sähkölukot kotihoidon asiakkaille
- Kotisairaanhoidon tarvejakelun osittainen automatisointi
- Videovisiitti kotihoidon kotikäyntien tukena/lisänä
- Lääkeannosteluautomaatteja kotihoidon asiakkaille

Toteutunut: Menumaattien, Videovisitin ja Evondos lääkeannosteluautomaattien hankintaprojektit käynnistetty (sosiaali- ja terveyslautakunta 20.11.2019 § 80). Videovisiti etähoiva ja Evondos lääkeautomaatit aktiivisessa käytössä vuonna 2020, Menumaatti pilotti siirtynyt toteutettavaksi vuonna 2021.

9. Vuonna 2018 päättyneestä valtuuston 29.2.2016 § 9 hyväksymästä talouden sopeuttamisohjelmasta ovat jääneet osittain tai kokonaan toteuttamatta seuraavat kohteet: poikkihallinnollinen ennaltaehkäisevä työ, avohuollon ja –hoidon vahvistaminen, vakinaisen henkilöstön mitoitus mukainen allokointi, sairaanhoidollisten tukipalvelujen järjestäminen (laboratorio- ja kuvantamistoiminta, lääkehuolto) ja laajaa väestöpohjaa edellyttävät erityispalvelut.